

контексте VBM // Менеджмент и менеджер. – 2004. – №2. – С. 21 - 24.

12. Стрижак О.О. Формування інтелектуального капіталу підприємства: автореферат дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. / О.О. Стрижак. Харківський державний економічний університет. Харків, 2004. – 20 с.

13. Чухно А. Інтелектуальний капітал:

сутність, форми і закономірності розвитку // Економіка України. —2002. — № 11. — С. 48 - 55.

14. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: Підручник. / В.Д. Базилевич. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008. – 431 с.

15. Гапоненко А.Л. Управление знаниями. Как превратить знания в капитал / А.Л. Гапоненко, Т.М. Орлова. – М.: Эксмо, 2008. – 400 с. – (Полный курс MBA).

Аннотация. В статье исследовано сущность понятия „интеллектуальный капитал железнодорожного транспорта”, выполнена его декомпозиция с помощью метода денотатного графа, разработаны подходы к его оцениванию как на уровне линейных предприятий, так и на уровне железных дорог и отрасли в целом.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, железнодорожный транспорт, структура интеллектуального капитала, декомпозиция, оценка интеллектуального капитала.

Summary. In the article the essence of concept „intellectual capital of railway transport” is explored, its decomposition with the help of a special method is executed, the approaches to its evaluation both at a level of the linear enterprises, and at the level of railways and industry as a whole are developed.

Keywords: intellectual capital, railway transport, structure of intellectual capital, decomposition, evolution of size of intellectual capital.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Єлагін Ю.В.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.

УДК 336.226.322.001.73(477)

НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ПДВ В УКРАЇНІ

Покоłodна О.В., к.н.д.у., старший викладач

Макаренко Т.В., студентка (УкрДАЗТ)

У статті розглядається можливість та доцільність запровадження в Україні альтернатив ПДВ. Значне місце приділено удосконаленню механізму функціонування ПДВ.

Ключові слова: податки, реформи, бюджет.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Сучасна податкова система України об'єктивно потребує наявності в її складі надійного та стабільного джерела доходної частини бюджету. На сьогодні одним із таких джерел є податок на додану вартість(ПДВ). Проте ПДВ має багато вад і недоліків, про що неодноразово зазначалося на сторінках газет та журналів. Тому цілком

природно постає питання про можливість заміни ПДВ на інший податок, який би гармонійно «вписувався» в економічну систему України і доповнював би існуючі податки, водночас, гарантуючи високі надходження до бюджету країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор з посиланням на джерела. Публікації, присвячені можливості

заміни ПДВ на інший податок, все частіше, з'являються на сторінках спеціалізованих видань [1;2]. Так, вагомий внесок у дослідженнях зробили М.Я.Азаров, М.А.Науменко, Ф.О.Ярошенко та інші [3;4]. При цьому одностайності в думках щодо необхідності заміни та щодо наступника ПДВ не прослідковується. Це вимагає проведення подальших досліджень з метою удосконалення процесу стягнення ПДВ та пошуку альтернативних джерел його заміни.

Виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. При вирішенні питання щодо заміни ПДВ більшість дослідників звертає увагу на проблеми ПДВ та на необхідність їхнього кардинального вирішення шляхом скасування ПДВ, однак далеко не завжди вдається проаналізувати наслідки від скасування існуючого ПДВ та наслідки майбутнього податку. На нашу думку, заміна ПДВ на інший податок може бути успішною за умови, що наслідки від впровадження будуть більш позитивно впливати на зростання української економіки, ніж діючий ПДВ.

Формування цілей статті. У статті буде зроблена спроба з'ясувати доцільність та необхідність заміни ПДВ на інший податок, враховуючи вплив такого податку на українську економіку.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасний етап податкової системи України можна охарактеризувати як закладання основ. Зроблено за короткий час досить багато. Здійснено перехід до системи формування доходів бюджету на податковій основі, реформована сама податкова система шляхом впровадження податків, характерних для країн з розвинутою ринковою економікою. Розроблено і відображено (хоча й далеко не досконали) законодавство з питань оподаткування, його інструктивне та методичне забезпечення, створена сучасна податкова адміністрація із сучасною організаційною структурою[5].

Існує ряд основних податків, які дістали загально світове визнання, хоча механізм їх стягнення може суттєво відрізнитись в конкретній країні. До них належать прямі і непрямі податки, та інші збори й обов'язкові платежі(ПДВ, акциз, мито, податок на прибуток та інші). З точки зору вирішення фіскальних завдань непрямі податки завжди ефективніші за прямі. Одним із основних видів непрямих податків є ПДВ.

Проте не завжди ПДВ створює позитивні наслідки. Через свою адміністративну важкість податок на додану вартість малоефективний в тих країнах, які ще не досягли рівня впорядкованої ринкової економіки, високої фіскальної дисципліни, цивілізованої громадської поведінки. Кількість змін та доповнень в закон про ПДВ в

Україні – рекордне в порівнянні з іншими податками. Окрім того, високі ставки податку не стимулюють, а навпаки - стримують економічну активність або ховають її у "тінь". Тому, хоча й застосовувана ставка робить податок на додану вартість одним із головних джерел наповнення бюджету, але видимість його бездефіцитності дуже оманлива. В зв'язку з цим постає питання про заміну діючого ПДВ на більш гнучкий податок або ж запровадження більш детальної диференціації ставок податку[6].

Також, основним недоліком ПДВ, як непрямого податку, є те, що він закладається в ціну товарів і тим самим підвищує її, що спричиняє недоступність деяких груп товарів, які оподатковуються ПДВ малозабезпеченим верствам населення. Аналіз чинного законодавства з ПДВ засвідчив ще один істотний недолік - подвійне оподаткування. Такий факт має місце при оподаткуванні підакцизних товарів, коли в оподатковувану ПДВ базу включається сума акцизного збору. Більше того, в Україні існує велика кількість місцевих податків і зборів, джерелом сплати яких є собівартість - одна із складових бази для нарахування податкового зобов'язання з ПДВ. Очевидно, що в такий спосіб держава вирішує свої фіскальні інтереси, одночасно порушуючи задекларовані нею ж принципи податкової політики. Тобто додана вартість з метою оподаткування має бути максимально очищена від інших непрямих податків і платежів.

Дія ПДВ лягає тяжким тягарем не тільки на підприємство, але й на кінцевого споживача, тобто на населення. Адже ще тільки купуючи сировину і матеріали, необхідні для виробництва продукції, підприємство вже сплачує 20% , які йдуть до державного бюджету. Реалізуючи свою продукцію, підприємство бере з покупців понад ціну ще 20% її вартості, які також йдуть державі. Вже тільки ці наведені факти переконливо свідчать про несправедливість ПДВ у соціальному плані, оскільки цим податком обкладаються не одержані підприємством доходи, а його витрати, пов'язані з виробництвом, причому підприємство, в кінцевому випадку, сплачує лише різницю між сплаченими та одержаними сумами ПДВ, а решту платять покупці продукції, які є кінцевими споживачами, в результаті чого купівельна спроможність населення різко падає через зростання цін, рівень споживання скорочується, а отже, скорочується і обсяг виробництва водночас полегшуючи доступ на внутрішній ринок дешевим імпортом товаром і сприяючи тим самим інвестуванню економіки іноземних держав, а не підтримці вітчизняного виробника.

Всі ці взаємопов'язані загальні проблеми з ПДВ виникають з інших, більш конкретних проблем. ПДВ, що сплачується українськими

підприємствами, не підкріплює їх фінансову стійкість на сьогоднішній час не робить пріоритетним розвиток підприємств. ПДВ правомірний лише в тій державі, де високий рівень споживання, де ринок насичений товарами та послугами, і покупцю є із чого вибирати і за що купувати.

На сьогоднішній день все частіше постає питання про повернення в податкову систему податку з обороту, який успішно функціонує в інших розвинених країнах. Він не лише може бути джерелом доходів для держави, а й виступати регулятором рентабельності виробництва. Що насамперед буде стимулювати вітчизняне виробництво та вихід значної частини української економіки «з тіні».

Впровадження податку з обороту дозволить значно скоротити витрати на його стягнення (порівняно із поточною вартістю адміністрування ПДВ). Це пов'язане із простотою податку, для обчислення розміру якого необхідно знати лише два показники: обсяг реалізації та ставку податку з обороту.

Однак, податок не достатньо вплине на експорт сировини та трудомістких товарів із низьким змістом матеріальної складової. Також одним із недоліків даного податку є відсутність аналогічного податку в країнах – сусідах, що може ускладнити обчислення експортно – імпорتنих операцій.

Ще один «претендент» на заміну ПДВ – податок з продажу. Основною ж проблемою при введенні цього податку є визначення платників та етапу, на якому буде стягуватися цей податок. Також, податком з продажу оподатковується не лише продаж товарів кінцевим споживачам, а й продаж товарів підприємствам для подальшого виробничого використання, в результаті чого з'являється проблема кумулятивності, яка мала

місце і в податку з продажу. Зважаючи на вищезазначене, заміна ПДВ на податок з обороту та податок з продажу не є доцільною.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Безумовно, реформа ПДВ в Україні необхідна. Однак, теорії щодо скасування ПДВ та введення замість нього податку з обороту та податку з продажу видаються доволі реалістичними, однак мають суттєві недоліки, існування яких унеможлиблює реалізацію цих теорій. Механізм стягнення ПДВ потребує кардинального реформування. При здійсненні такого реформування необхідно врахувати всі позитивні риси, якими характеризуються податки – замітники та, по можливості включити їх до нового механізму стягнення ПДВ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Податок на додану вартість: становлення та розвиток: Посібник. - К.: "Вісник податкової служби України", 2003. - 180 с.
2. Податок на додану вартість та прогнозування його надходжень до бюджету: Монографія / М.Я.Азаров, Ф.О.Ярошенко, Т.І.Єфименко та ін. - К.: НДФІ, 2004. - 344 с. 21.
3. Єфименко Т.І., Соколовська А.М. Нові підходи до адміністрування податків // Фінанси України. - 2004.- № 3. – С. 52 - 56
4. Науменко М.А. Шляхи удосконалення механізму відшкодування ПДВ // Науковий вісник Національної академії державної податкової служби України. – 2005. – № 1. – С. 118 – 124.
5. Науменко М.А. Можливість заміни ПДВ в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 7. – С. 56 – 62.
6. Азаров М.Я., Кольга В.Д. Все про податки: Довідник. - К., Експерт - Про, 2000.-197с.

Анотація. В статті розглядається можливість і цілесобразність введення в Україну альтернатив ПДВ. Особое внимание уделено усовершенствованию механизма функционирования ПДВ.

Ключевые слова: налоги, реформа, бюджет.

Summary. The article analyses the possibility and the expediency to introduce the VAT alternatives in Ukraine. The Significant place is conducted improvement of the mechanism operating the tax on VAT.

Keywords: tax, reforms, budget.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Колесников О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*